



**BEZ
CZARNY**

BEZ CZARNY

Systematyka i występowanie

44

- ▣ **Nazwa łacińska:** *Sambucus nigra* var. *cerulea* (Raf.) B.L. Turner
- ▣ **Rodzina:** Przewiertniowate – *Caprifoliaceae*
- ▣ Pierwotny zasięg występowania - trudny do ustalenia, najprawdopodobniej - Europa. Obecnie zasięg występowania - bardzo szeroki



BEZ CZARNY

Opis rośliny

45

- ❑ Tworzy duże 5 m krzewy lub drzewa do 8 m wysokości
- ❑ Wytrzymały na mróz
- ❑ Odporny na zanieczyszczenia powietrza
- ❑ Dobrze rośnie w miejscach podmokłych, nawet bagiennych
- ❑ W Polsce rośnie dziko prawie wszędzie, tworząc gęste zarośla



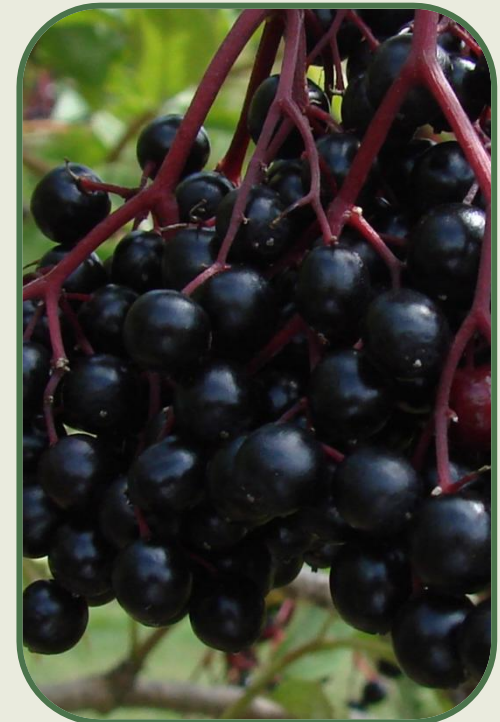
□ Kwiaty:

- Kwasy organiczne
- Garbniki, flawonoidy
- Duże ilości soli mineralnych



□ Owoce:

- Związki antocyjanowe
- Kwasy organiczne, garbniki, pektyny
- Witamina C i witaminy z grupy B



□ Napary z kwiatów:

- W przeziębieniach (działanie wielokrotnie skuteczniejsze niż kwiatów lipy)
- W stanach zapalnych gardła i jamy ustnej
- Moczopędnie (**również kora bzu**)
- Przeciwbólowo i przeciwgorączkowo
- W chorobach reumatycznych



□ Preparaty i odwary z owoców :

- Leczenie migreny, nerwobólów, biegunek
- Usuwanie szkodliwych produktów przemiany materii
- Łagodzenie dolegliwości reumatycznych.
- Skuteczne w kuracjach przeziębieniowych



BEZ CZARNY

Uwaga! Uwaga! Uwaga!

48

▣ Właściwości trujące bzu czarnego:

- Trujące glikozydy **sambunigryna i sambucyna** występują we wszystkich częściach rośliny
- Właściwości trujące usuwa wyższa temperatura (zalewanie wrzątkiem, gotowanie, smażenie)



BEZ CZARNY

Owoce – wartość użytkowa

49

- **Owoce** można wykorzystać do pozyskania:
 - Soku
 - Kompotu
 - Konfitury
 - Marmolady
 - Wina





**JAGODA
KAMCZACKA**

JAGODA KAMCZACKA

Systematyka i występowanie

51

- ❑ **Synonim:** Suchodrzew jadalny
- ❑ **Nazwa łacińska:** *Lonicera caerulea* L. var. *kamtschatica* Sevast.
- ❑ **Rodzina:** przewiertniowate: *Caprifoliaceae*
- ❑ Gatunki suchodrzewu o jadalnych owocach występują głównie w północno-wschodniej części Europy i Azji



JAGODA KAMCZACKA

Opis rośliny

52

- ❑ Krzew o wysokości 1-2 m
- ❑ W pełni odporny na przemarzanie (do -40°C)
- ❑ Nie wymaga ochrony przed chorobami i szkodnikami.
- ❑ Jest rośliną długowieczną i dekoracyjną.
- ❑ Nadaje się na osłony przeciwwietrzne i żywopłoty.
- ❑ Nie wymaga intensywnego cięcia
- ❑ **Roślina dwupienna**
- ❑ Dojrzewa najwcześniej ze wszystkich owoców



JAGODA KAMCZACKA

Owoce – wartość odżywcza

53

- Świeże owoce zawierają składniki biologicznie czynne m. in.:
 - **Antocyjany – do 1400 mg/100 g**
 - Flawonoidy – 140 mg/100 g
 - Polifenole
 - Witaminy
- **Owoce po przetworzeniu zachowują nawet 80% cennych związków biologicznie czynnych**



Nazywana jest polskim sildenafilem

JAGODA KAMCZACKA

Owoce, kwiaty, liście – działanie lecznicze

54

▣ Spożywanie **owoców**:

- Wzmacnia naczynia krwionośne
- Hamuje krwotoki
- Obniża ciśnienie krwi
- Pomaga w walce z nowotworami
- **Opóźnia procesy starzenia**
- **Dodaje wigoru**



▣ Wywar z **liści i kwiatów**:

- Działa dezynfekująco i antyseptycznie w chorobach gardła

JAGODA KAMCZACKA

Owoce – wartość użytkowa

55

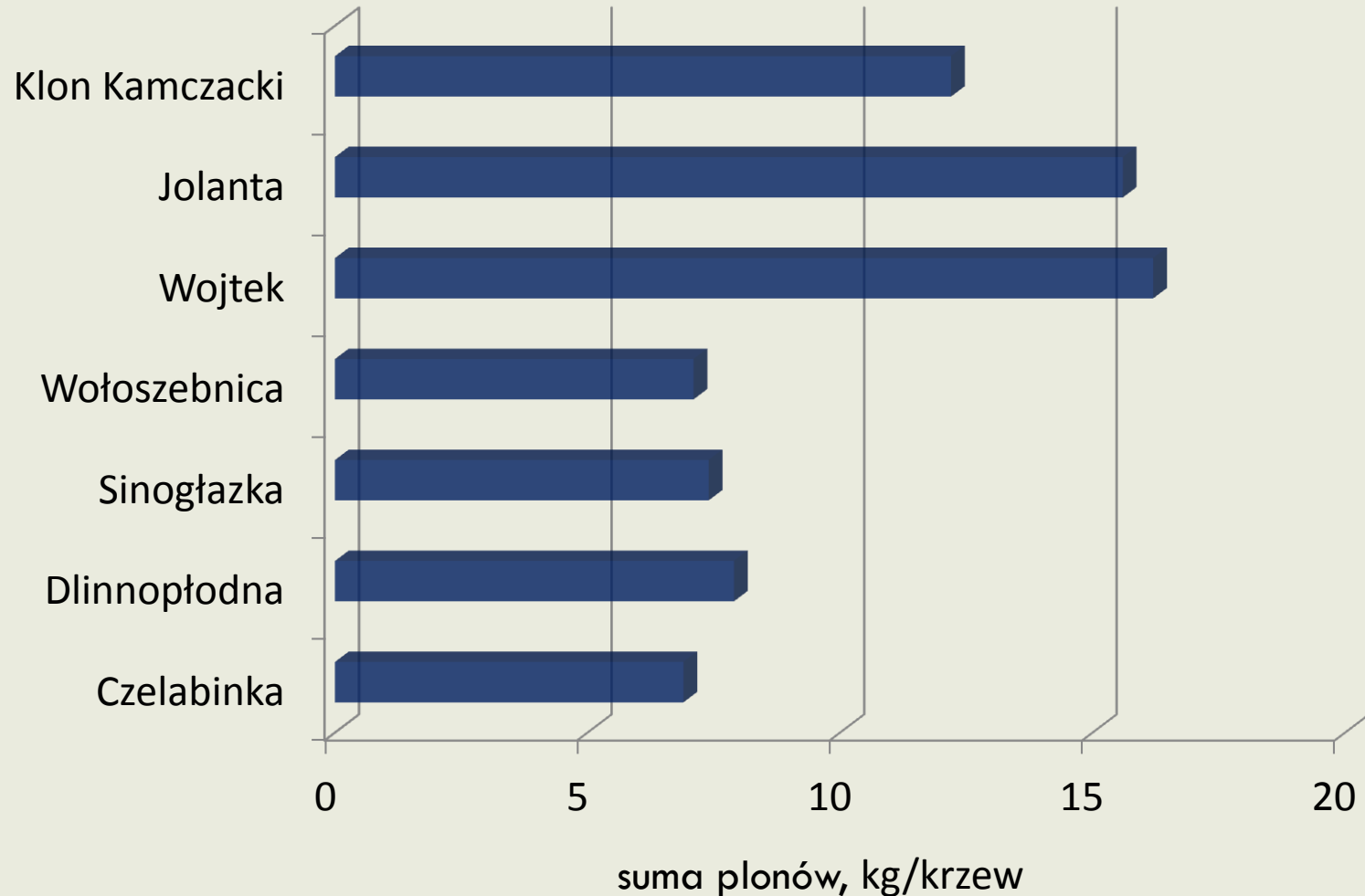
- Owoce są przydatne do bezpośredniego spożycia i na przetwory domowe:
 - Soki, kompoty
 - Dżemy, przeciery, galaretki
 - Nalewki
 - Dodatek do ciast, lodów, sałatek owocowych, pierogów



JAGODA KAMCZACKA

Suma plonów jagody kamczackiej 2008-2013 rok

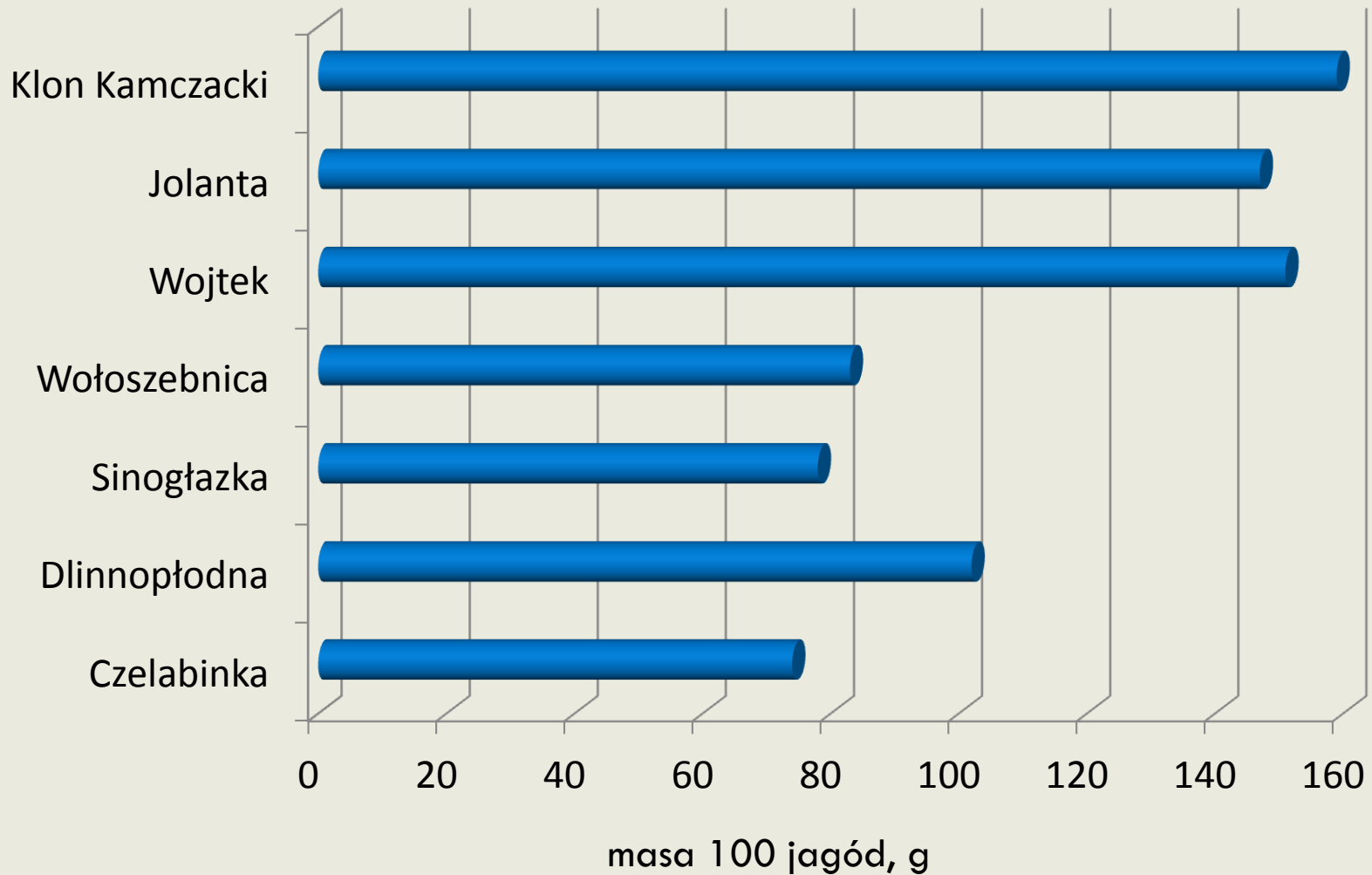
56



JAGODA KAMCZACKA

masa owoców jagody kamczackiej 2008-2013 rok

57



JAGODA KAMCZACKA

58

Wyniki wzrostu i owocowania krzewów siedmiu odmian jagody kamczackiej. (SD Dąbrowice, 2013 rok)

Odmiana	Długość owocu [mm]	Średnica owocu [mm]	Wysokość krzewu [cm]	Średnica krzewu [cm]
Czelabinka	16,1	7,7	138	117
Dlinnoptodna	18,7	8,8	158	122
Sinogłazka	16,3	7,9	149	119
Wołoszebnica	17,2	8,4	146	115
Wojtek	25,2	11,2	128	133
Jolanta	24,4	10,9	139	142
Klon Kamczacki	19,3	13,3	91	129

JAGODA KAMCZACKA

59



DEREŃ JADALNY



DEREŃ JADALNY

Systematyka i występowanie

61

- ❑ **Nazwa łacińska:** *Cornus mas* L.
- ❑ **Rodzina: dereniowate:** *Cornaceae*
- ❑ **Pochodzi z Azji Środkowej**



DEREŃ JADALNY

Opis rośliny

62

- ❑ Silnie rosnący krzew (do 6m) lub drzewo (do 8 m)
- ❑ Jest rośliną mrozoodporną, o **bardzo twardym drewnie**
- ❑ Małe wymagania glebowo-klimatyczne
- ❑ Można uprawiać w całej Polsce
- ❑ Rzadko atakowany przez choroby i szkodniki



DEREŃ JADALNY

Owoce – wartość odżywcza

63

- ▣ Owoce zawierają:
 - Kwasy organiczne
 - Pektyny
 - Garbniki
 - Antocyjany
 - Związki mineralne
 - Olejki eteryczne
 - Flawonoidy
 - **Bogactwo witamin: C i PP**



DEREŃ JADALNY

Owoce – działanie lecznicze

- ❑ Przeciwgorączkowe, przeziębienie, grypa
- ❑ Schorzenia przemiany materii
- ❑ Zaburzenia żołądkowo-jelitowe
- ❑ **Niedokrwistość**



DEREŃ JADALNY

Owoce – wartość użytkowa

65

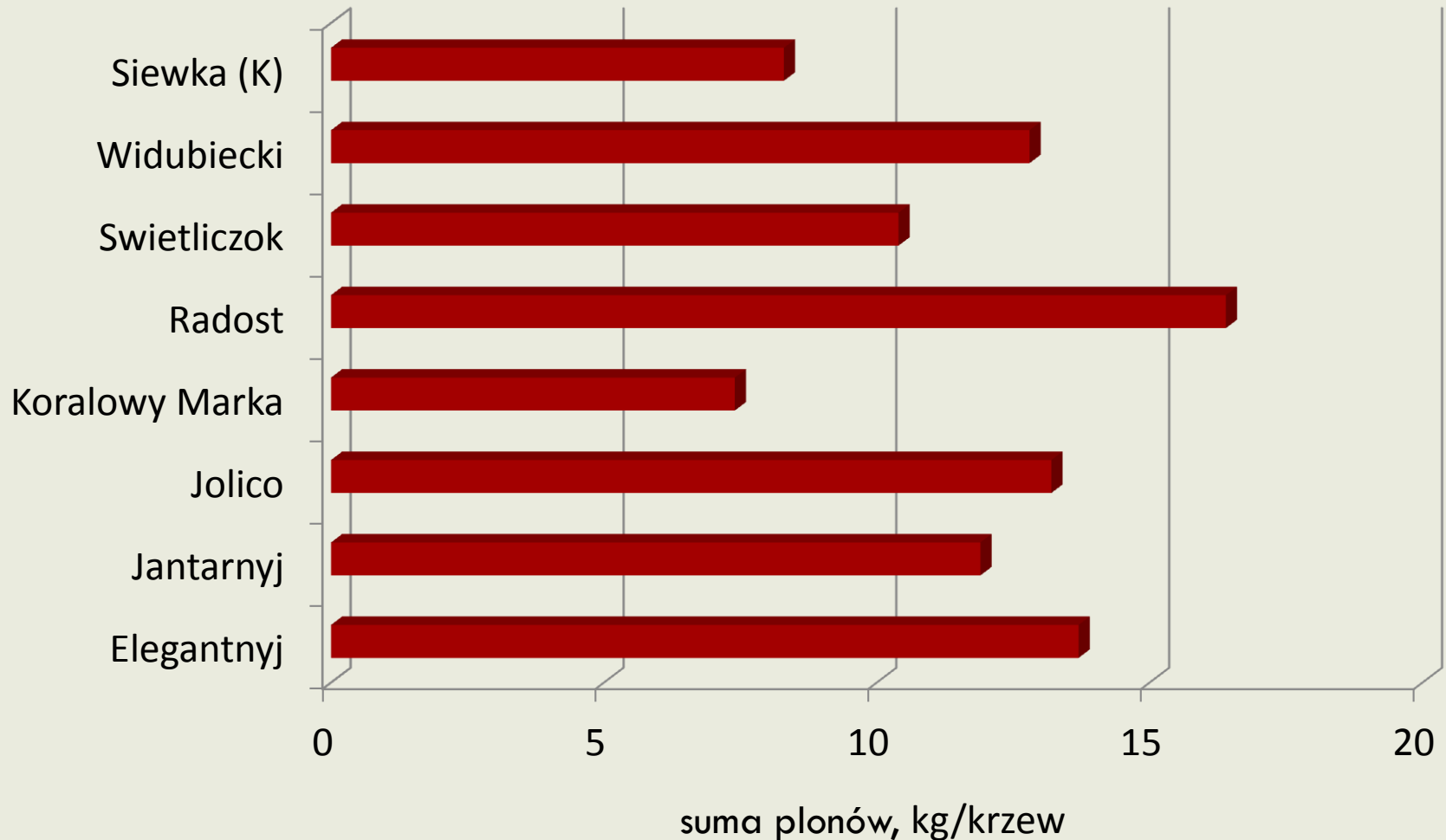
- Dojrzałe owoce można spożywać w stanie świeżym, jako dodatek do sałatek lub dekoracji potraw.
- Owoce można przeznaczyć na przetwory:
 - Galaretki
 - Soki
 - Dżemy
 - Syropy
 - Konfitury
 - Marynaty
 - Nalewki, w tym słynna **dereniówka**



DEREŃ JADALNY

Plonowanie i cechy owoców derenia jadalnego (2013 rok)

66



DEREŃ JADALNY

67

Plonowanie i cechy owoców siedmiu odmian i siewki derenia jadalnego (SD Dąbrowice, 2013 rok)

Odmiana	Barwa skórki	Masa 100 owoców [g]	Masa 100 pestek [g]	Długość owocu [mm]	Średnica owocu [mm]
Elegantnyj	Czerwona	402	53	31	15
Jantarnyj	Żółta	315	37	20	16
Jolico	Czerwona	471	61	26	17
Koralowy Marka	jasno-czerwona	474	54	22	18
Radost	czerwona	448	62	27	16
Swietliczok	Czerwona	740	69	36	20
Widubiecki	Czerwona	536	74	32	18
Siewka (K)	Czerwona	262	24	19	13

DEREŃ JADALNY

68

